

СТЕФАН ПЕТКОВ

СТИХОТВОРНИ ОПИТИ
В МОМЕНТИ НА НАСТРОЕНИЕ¹

РАЗБИТО ЩАСТИЕ

¹ НА-БАН, ф. 38к, оп. 1 ,а.е. 12, ръкопис.

Бре Иване, бре изгора,
Помниш деца кога бяхме,
Целият ден се по двора,
Как радостно си играхме?

И юноши кат станахме,
На криваците подпрени,
Вакли овни си пасяхме,
То пасбища оросени.

Там букаците вековни,
Под сенки ни приютиха,
Три извори сладководни,
Кога овни запладниха.

Аз със песни, ти с кавала,
Обладани от детска радост,
Трипявахме на жетваря,
Тъй безгрижни в 'наша младост.

И вечерта кат дойдеше,
Кога слънце вече залезе,
А месец се издигнеше,
И над букаци излезе.

По стърнища и ливади,
По планинските пасбища,
Всичко живо – стари и млади,
Веч от труда се насища.

Вакли овци от пасбища,
Във кошари откарвахме,
До букаци край огнища,
Уморени си лягахме.

Спяхме тогаз ний и двама,
Без да ни иде на ума,
Че на същата поляна,
Нявга ще си дадем дума!

Минаха години детски,
Нас у дома ни прибраха,
За добродетели светски,
На школото ни пратиха.

Растяхме ний на свобода:

Ти у вази, аз у нази

На домашни за угода,

Без кахъри и умрази.

Да се учим ний прилежно

Взаимно си обещахме;

От Бога благословено,

Бъдещето замечтахме.

Добре ний се учихме

И живяхме с приличие,

Та на края получихме

Най-голямо отличие.

Но бързо дните минаха,
Мома и ерген станахме:
Сърцата ни затуптяха
И за любов закопняхме.

Но младините ни клеги
Оставаха без утеха,
Пред умразите проклети
Що родители делеха.

Че във буйни си младини
Са имали лоша среща,
Бяха много (некашми)
От любовта ни гореща.

Но младост бе непреклонна
Та и сърца ни сближени,
Със любовта благотворна
От детинство напоени.

И когато от полето,
Ливадите и горите,
Пролетен лъх до лицето
Ни донесоха зорите.

Трипнахме ний и двама
Зад кошара до гората
Так на същата поляна,
Край водата на реката.

Дето нявга детска радост,
Като пасяхме овните,
Подслаждаше нашта младост
И хранеше ни душите.

Тука ние озарени,
От слънчеви първи лъчи,
Със сърца опиянени,
От нашите златни мечти.

Разтреперани и двама
Хванахме си ний ръцете,
И, обжегнати от срама,
Едвам подумахме клети!

Първи ти рече Иване:
Стако, много те обичам,
И съдбата си на всегда
От дън душа ти обричам.

След туй склопихме очите
И сърцата ни примреха,
А славеи от горите,
Сладострастно ни припеха.

Любовен сън ни облада,
Във умайната прохлада,
Върховен момент настана,
В потайната ни наслада.

Тъй, Иване, ние двама
Дадохме си вярна дума,
Тук на същата поляна
Дет младост нявга бленува!

Но зла съдба как отсъди,
Ти от мен да се отделяш,
Как може това да бъде:
Да не искаш да ме гледаш?

Не съм ли същата Стана,
Пред която се кълнеше,
И против всяка измама,
В душата си я вереше?

Де остана твoйтa думa,
Или сърце си предаде,
На някоя злобна чума,
Без някой да те угади?

Без присмивка на лицето,
И по съвест вдъхновено,
Тури ръка на сърцето,
И кажи ми откровено:

Вярно ли туй що казвам?
Или родители злобни,
Що ази добре познавам,
Ти вдъхват мисли злокобни?

И ти познаваш моите,
Тто злобата на лицето,
Е' коя досуц кат твойте,
Зле ми обжегват сърцето.

Но техните стари вражди,
Да отхвърлиме навсегда,
Без всякакви трайни следи,
В любовната ни свобода!

И ако добре догаждам,
Твоята мъка порайна,
Без много да ти досаждам,
Чакам усмивка умайна!

Та да си дадем пак дума,
Че един ден в наша живот,
Ще сме съпруг и съпруга,
В щастие и със имот.

Мари Стано, мило либе,
Сал дано Господ ни слуша,
Да чуе и от мен пиле,
Що обжегва мойта душа:

От когато ние двама
Си дадохме верна дума,
Там на онази поляна
Нивга не съм имал срама.

Пред злобата на домашни
Да брана нашата любов,
И да сметам не тъй страшна
Тяхната умраза до гроб.

Кълна ти се мила Стано:
Сърцето мий твое сърце,
Погледът ми сутрин рано
Търси всъде твойто лице.

Душата ми е кристална,
Съвестта ми не допуца,
Нит за радост моментална,
В' друго сърце да се вслуша.

Но това, що ме тревожи
То е мисълта потайна,
Инженер дали ще може
Един ден ази да стана?

Стана със радост продума:
Че това ний ще постигнем,
Иване, не ще и дума,
Стига добре да размислим.

Гледай добре да се учиш,
Та когато свършим двама,
Стипендия да получиш,
А аз дома да остана.

Скоро Иван, цял мъченик,
Не пропусна ни един час,
Да свърши първи ученик
Във седмия реален клас.

На своя Стана за пример,
Стипендия той получи,
И в Белгия за инженер,
Отпътува да се учи.

Но и Стана стори мерак,
Във седми клас ученичка,
Събра сили, [стъпи] на крак,
Свърши първа ученичка!

Верна на своя Ивана,
За да остане пак дома
Още с първата покана
В село учителка стана.

Тълма с радост и копнежи,
Съобщи тя на Ивана,
Свойте бъдещи стремежи
И това, що с нея стана.

Като вихър Иван пристигна,
На ваканцията голяма
И през плета се провикна
За изненада на Стана.

Стана изскочи на двора
И портата от Ивана,
Не виде как се отвори,
Та в прегръдки му застана.

Настана върховна радост
От всичко, що бе желано,
Във тяхната знойна младост
За щастие замечтано.

Тя и той са вече свободни,
От домашно опекунство;
И двамата са достойни
За отделно домакинство.

Във този върховен момент
Първи Иван започена:
Аз съм сигурен кат студент
Па и ти осигурена.

Ние двама ще се вземем,
Без да слушаме домашни
И скоро ще се венчеем,
Против клетвите им страшни.

Родители за да склонят
За бърза благословия,
Отидоха да ги молят
От сърце и всичка сила..

Но, вместо благословия
От родни попечители,
Обжегна ги проклетия
От техните родители.

Но това не ги раздели.
Те дългът си изпълниха.
И само след няколко дни
За сватба се приготвиха.

Във града те отидоха
С приятели и кръстника,
Венчилото извършиха
И в хотел се настаниха.

Скромно те си заживяха
Само със стипендията,
Съпружески замечтаха
Живота си по-натата.

Но септември вече дойде:
Той за Белгия замина,
Тя учителството поде
И чака цяла година.

Всички сили напрегнаха,
Тя във село, той в наука,
На работа залегнаха
За нова двойна сполука.

Но едва се настанила
И работата поела,
Започна да се превива –
Тя бе вече забременела.

Нова радост я обжегна,
Макар да бе съвсем сама;
И всички сили напрегна
За да дочака Ивана.

Във края на юли месец,
Иван като се завърна,
Току-що роден младенец,
В леглото на Стана зърна!

Тригърна я той щастливо,
Със нежност и със милувки,
Тя пък лицето му мило
Покри с горещи целувки.

Стана весела засмяна
Забрави майчини клетви,
Та продума на Ивана
Да направят нови жертви:

На родители да обадят
За своята мила рожба,
Та дано вече се откажат
От техната стара вражда.

Та и с тех да се примирят,
Та докато Иван свърши,
Дома Стана да приберат.
Без честта им да се скърши.

Иван набързо излязва,
У двете къщи утива
Радостта там съобщава
И прошка назад добива.

Радостта им е върховна
За щастие на детето,
Стана съвсем е спокойна,
И готви вече кръщенето.

Родилката със детето
Иван дома си заведе
И тъща си от лозете
Направо при тях доведе.

Всички бях се събрали
Старата вражда престана –
И за стари и за млади
Сговорен живот настана.

Младенецът те кръстиха
На дядото на Ивана
Христо име му дариха,
То искането на Стана.

Всичките се веселиха
Докато цел ден мина
И животът уредиха
За следващата година.

Иван ще да продължава
Докато инженерин стане;
Стана дома си остава,
Домакинство ще подхване.

След като настани Стана,
Иван спокойно замина
За да си изпълни плана
И през третата година.

От към дома си спокоен

Тодя и нея година

И в науката достоен,

не усети как я мина.

Тропит с радост и надежда

От умора той не мигна,

Над работа свеси вежди

И целта си пръв постигна.

След като изпит положи

Със успех и със похвала,

Без ни най-малка забава,

Дома си той съобщава.

Седмица още остана
Дома той да се завърни
Край любимата си Стан
Синчето си да пригърни.

Тък доволен и радостен
Три двамата се завърна
И кат съпруг и гостенин
Най-горещо ги пригърна.

Точина си той при Стана
И обратно пак замина,
За да си довърши плана
Трез последната година.

Но пуста съдба проклета
На щастieto сияйно,
Като вещица проклета,
Ужас подготви потайно!

Зъл дух внуши на Ивана,
Стая друга да наеме,
Где мома млада застена
Верността му да засене.

Нае я той със храната,
Време много да не губи,
Та в края на годината
Изпитът да осигури.

Цяла година измина
Във труд и напрежение
И целта си той постигна
Наглед без усложнение.

Ала изпитът щом свърши
И инженер бе прогласен,
Животът му се прекърши
И всецяло бе помрачен.

Момата забременяла
Него сочи за причина,
След като е изтраяла
Докато изпитът му мина.

Треди дома да се върни
Доброволно се задължи,
Когато детето свят зърни
И за него да се грижи.

Във Брюксел момата роди
Момиченце чернооко
Талмиръ име му нагоди
И на бащата съобщи.

Като инженер механик
В България той се върна
И на фабрика началник
Във най-късо време стана.

Като механик даровит
Работите тъй подведи,
Че бързо бе дори честит,
Фабриката да наследи.

Само във десет години
Индустриалец той стана,
Та в ранните си младини
Да печели не престана.

Бързо милионер стана:
Семейството бе щастливо,
Та и в Брюксел не престана
Тайно пари да изпраща.

Тривидно той беше щастлив,
Но със него нещо става:
Потайно той беше разбит,
Съвестта не му прощава!

Не можа той да устои
На това, що го мъчеше
Здравето му се разстрои
И от болки се гърчеше.

Един ден му тежко стана
И без някой да оглади,
От мъки се поминава
Без завети да остави.

На осемнайсет години
Син му гимназия свърши
И за град Брюксел замина
Тто правото да завърши.

Но пак съдбата проклета
И нему лош край отреди,
Като един ден случайно
Среща с Тталмиръ² му нареди:

Трез един хубав летен ден
Върху плажа край морето³,
От слънцето нагорещен,
Стана нещо най-проклето!

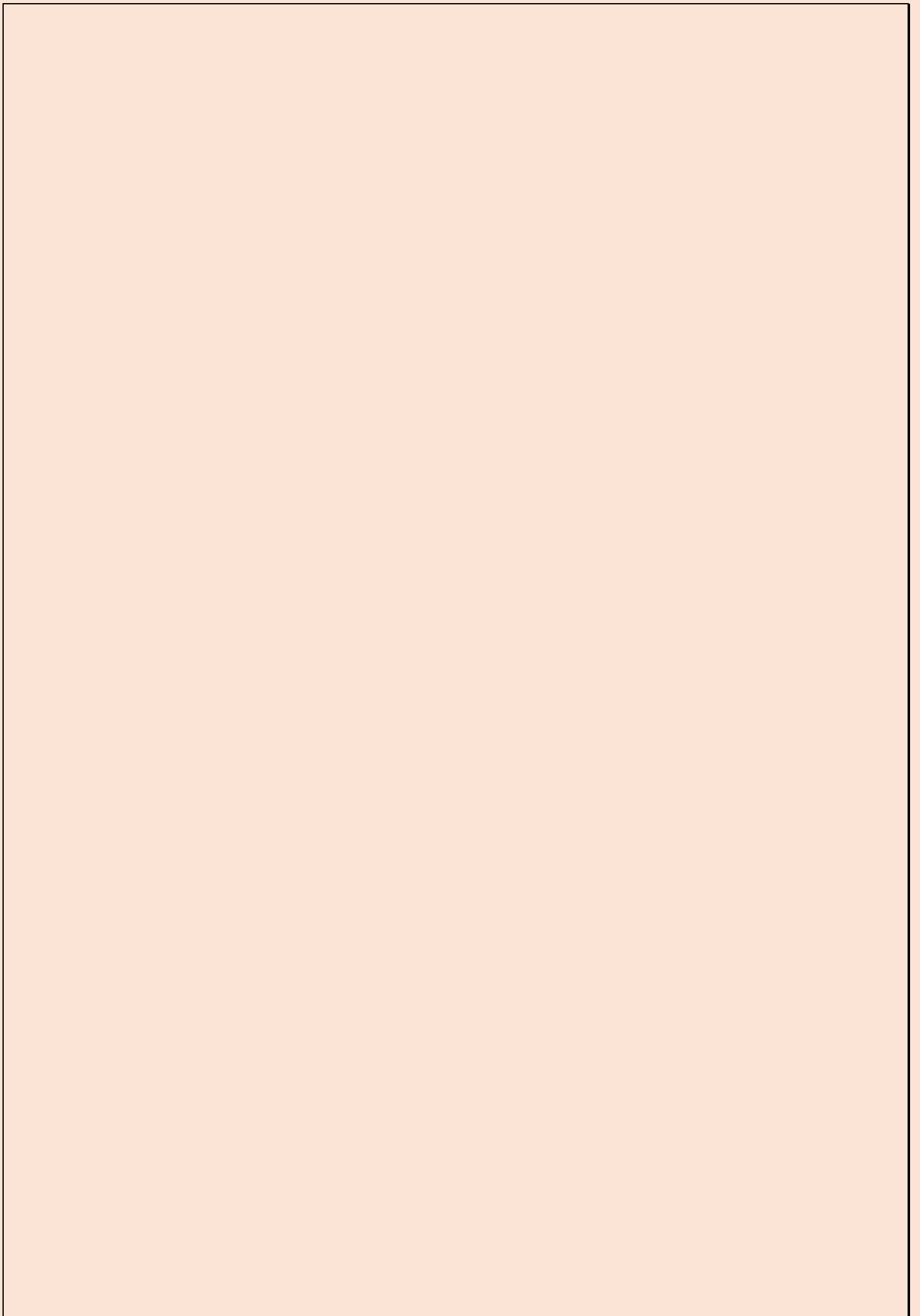
² Бащината му незаконна дъщеря от гр. Ганд (Белгия) – бел. на автора.

³ В курорта на Белгия – Планхенберг – бел. на автора.

Само двамата във лодка,
Със наслада на сърцето
Отплуваха на разходка
Надалеко по морето.

Море грозно се наежи,
Буйна вълна ги обърна,
Без някой да забележи,
И двамината погълна.

Едно грозно нещастие
И трагедия случайна
Край на разбито щастие
Три обстановка потайна!

Д-р Громор (Ст. Петков)

КЪМ ГОЛГОТА

След робство, гнет и мъчения петвековни,
Ловчанци, с вяра и надежда потайни,
Стигнали до изнеможвания народни,
Веч очакваха освободители славни.

И във един от първите юлски топли дни
Усмихна им се зарата на свободата
Тъкмо преди петдесет и седем години,
Но уви! Първом да им нарани сърцата.

Дари им тя само няколко дни за радост,
Упиенение и забрава безкрайни,
Като донесе и несигурност, за жалост
За осъществените им мечти потайни!

Едва след седмица всеки мъж се сепна,
Разбра, че напрасни са тез радости сладки.
И тогаз към защита той бързо прибегна ...
Но щастия върховни винаги са кратки!

Тъкмо на Свети Кирек, след няколко дена,
Когато славеи сладки песни си запяха
На стратегия по гората вече разхладена
Църковни камбани злокобно зазвъняха:

Жените зовяха във църква на молитва
А мъжете – кой с що може на защита;
Но наща отбрана напрасно се опитва,
На север да отбие черкезеки пълчища.

И сотните казашки всички си прибраха
Тя към Севлиево бързишком отлетеха.
След това настана туй, що турци желяха:
Улици и къщи в миг кланици станаха!

Още в Тележене турските войници,
А черкези вече във града навлезоха
И на лево и десно по всички улици,
Кого де найдеха, жестоко убиваха.

Цел ден продължава тази кървава отплата,
Като не пощади и малките деца
Както от града ни, така и от селата,
А към Севлиево с бягство – върволица!

Мъстта повсеместна от зганти разярена,
Дори след като в града войска влезна,
Къща не остави в кърви необлена,
Даже до три дена ужасът не излезна.

Мъже във верига свързани над стотина,
Очакват във уплаха мъстта на тирана:
Веригата бавно към Голгота отива ...
И над Горнишка Бара клане грозно стана!

От стотина мъже най-младия остана,
Вседе да разправя това, що там стана ...
А барата изнесе по стрелбишко поле,
Трупове безглави от туй грозно клане!

* Материалите са съпътстваща част от изложба, посветена на 160 г. от рождението и 75 г. от смъртта на академик Стефан Петков.

Научен архив – БАН, 2026 г.

Подбор и оформление:

д-р Д. Мизинска и А. Годорова